

1 Prinsippprogram 2023-2027

2	Sosialisme på norsk	1
3	<i>Frihet</i>	3
4	<i>Demokrati</i>	4
5	<i>Nærmakt</i>	5
6	<i>Staten</i>	6
7	<i>Velferd</i>	7
8	<i>Arbeid</i>	8
9	<i>Økonomi</i>	9
10	<i>Natur</i>	10
11	<i>Feminisme</i>	11
12	<i>Urfolk</i>	12
13	<i>Antirasisme</i>	13
14	<i>Solidaritet</i>	14
15	<i>Sikkerhet</i>	15
16	<i>Sosialisme nedenfra</i>	17
17		

18 Sosialisme på norsk

19 Sosialisme på norsk kommer ikke fra en bok eller en teori, men fra dype trekk og praksiser i
 20 vår kultur og historie. Fellesskapstradisjonen ser vi i hverdagen, på arbeidsplassen, på
 21 dugnad for korpsset eller velforeningen. Sosialisme på norsk er ikke en fremtidsutopi.
 22 Fellesskapstradisjonen har dype røtter i historien vår, kjempet frem av overbevisning om at
 23 utfordringer må løses sammen. Det er denne tradisjonen vi kommer fra, og som vi vil bygge
 24 samfunnet videre på.

25
 26 SV har utspring i den radikale, folkelige tradisjonen som har båret fram det norske
 27 demokratiet og velferdssamfunnet. Vi er en del av arbeiderbevegelsen, kvinnebevegelsen og
 28 miljøbevegelsen. Vi bygger videre på kampene utkjempet av samer, småbrukere, kystfiskere
 29 og målørsla om retten til kultur, sted, ressurser og språk. Vi står sammen med
 30 frigjøringsbevegelser som kjemper for retten til å være den de er eller elske den de vil, og
 31 med dem som jobber for fred og internasjonal solidaritet. Vi tar prinsippene og verdiene som
 32 disse bevegelsene har kjempet fram inn i vår tid.

33
 34 Historisk har fellesskap vært det norske samfunns og den norske sosialismens viktigste
 35 strategi for overlevelse og realisering av muligheter. Sterke fellesskap, hvor ethvert
 36 menneske ses på som en ressurs, har vært nøkkelen til å lykkes i både små og store
 37 samfunn, i medvind som i motvind.

38
 39 Vårt samfunn er tufta på ressursene i havet og på landområder som omfatter høyfjell, vidder,
 40 fjord- og kystlandskap og fruktbare lavland med skoger og åkervidder. Noen steder har
 41 ressursene vært store nok til å skape rikdom, handel og klassesdeling, men ellers i landet har
 42 de vært så spredt at de ikke har gitt grunnlag for opphoping av økonomisk og politisk makt.
 43 Norge har ikke hatt en adel som ellers i Europa og kongen har vært fjernt fra folk. Eiendom og
 44 makt har vært jevnere fordelt. En slagkraftig kvinnebevegelse har bana vei for likestilling og

45 gitt kvinner rett til arbeid, utdanning, politisk deltakelse, selvbestemt abort og vern mot vold.
46 Det innfløkte landskapet med små byer og spredte bygder har i seg selv motsatt seg sentral
47 styring.

48
49 I stedet har mange varianter av fellesskaplige ordninger preget bygd og samfunn, fra
50 uformelle institusjoner som tok vare på de i lokalsamfunnet som trengte omsorg, til større
51 prosjekter utført på dugnad. Fiskeriene og jord- og skogbruket omsatte produktene sine
52 gjennom samvirkeorganisasjoner. I samenes tradisjonelle samfunnsorganisering sørget siida-
53 systemet for fordeling av makt og ressurser, mens lokal etablering av kraftlag, boligbyggerlag
54 og sparebanker var måter å løse felles utfordringer og gi muligheter.

55
56 Små forskjeller i makt og rikdom er grunnleggende for sterke fellesskap, folkestyre og velferd.
57 Fellesskap har dyp forankring i vår natur. Mennesket er et flokkdyr, og det er styrken i
58 samarbeidet som avgjør vår overlevelse. Folk har gjensidig ansvar og bruk for hverandre.
59 Felles oppgaver utføres best gjennom samarbeid framfor konkurranse. Interessesmotsetninger
60 bør løses på demokratisk vis. Det er dette sosialisme på norsk vil styrke og bygge videre på.

61
62 SV legger et positivt menneskesyn til grunn: Alle mennesker er ikke bare like mye verdt, de
63 innehar også viktig kompetanse og er ressurser for hele samfunnet. Fellesskapets viktigste
64 oppgave er derfor å legge til rette for at mennesket kan utfolde seg fritt og delta i utviklingen
65 av samfunnet. Dette krever sterke fellesskap som har rom for et stort mangfold av
66 perspektiver, bakgrunn og livsvalg. Mangfoldet gir styrke og kompetanse i møte med
67 utfordringer og muligheter. Solidariske fellesskap med små forskjeller er en grunnleggende
68 verdi i velferdssamfunnet og folkestyret, og en forutsetning for frihet.

69
70 På samme måte som mangfold er en styrke for mennesket er mangfold i naturen en styrke.
71 Overalt på jorda har mennesket greid å tilpasse seg en stor variasjon av livsvilkår. I
72 størstedelen av menneskets historie har naturen vært rammene for enkeltmennesket,
73 samfunnet og kulturen. Til tross for en høyt utvikla teknologi og framveksten av store byer er
74 menneskene i økologisk sammenheng fremdeles dyr, på talløse måter knyttet sammen til
75 miljøet og naturen vi lever i og med.

76
77 Når den tekniske og økonomiske makta i den rike delen av verden nå gjør det mulig å gripe
78 inn i og styre naturprosesser på alle nivåer, er det særlig viktig å legge til grunn at naturen er
79 en kompleks helhet som mennesket bør tilpasse seg, og ikke prøve å fri seg fra.
80 Kompleksiteten og mangfoldet er i seg selv en kvalitet som gjør at naturen på alle nivåer – fra
81 de minste organismene til den enorme biosfæren – er sterkere og mer livskraftig.

82
83 Fellesskapet har alltid blitt utfordret av de som ønsker egen vinning på bekostning av andre.
84 Sterke pengeinteresser og en nyliberal ideologi har styrt økonomien i retning av stadig mindre
85 demokratisk kontroll. Etter flere tiår med nyliberale reformer rettet mot å krysse statens makt
86 og deregulere markeder er vi i dag underlagt en form for kaoskapitalisme; nyliberalismen har
87 effektivt fjernet barrierer for kapitalen, samtidig som den har drevet frem en økonomisk
88 globalisering som de politiske institusjonene ikke har klart å holde følge med. Konsekvensen
89 er en kompleks internasjonal økonomi som nasjonalstatene ikke har forutsetning for å styre,
90 og en kapitalisme som i liten grad tøyles. Vi har fått en kaoskapitalisme som tjener stadig
91 færre, men som rammer og ødelegger livene til desto flere.

92
93 Konsekvensene merkes i hverdagen, på arbeidsplassene og på kroppen til folk. Når styringen
94 gjøres usynlig svekkes innflytelsen over egen hverdag. Det skaper avmakt, ydmykelse og
95 sinne. Når forskjellene øker, makten blir fjern, og rammene for å være menneske innordnes
96 kapitalens makt, svekkes menneskets frihet.

97

98 Vi vil snu denne samfunnsutviklingen – og bygge et mer demokratisk samfunn som setter
 99 menneskenes livskvalitet og naturens bæreevne foran kapitalens krav til stadig økende
 100 avkastning.

101
 102 Sosialister vil alltid kjempe mot systemer som utnytter og svekker fellesskapet. Sosialismen
 103 er et frigjøringsprosjekt fra maktstrukturer som reduserer og innskrenker livsrommet til
 104 mennesket. Mangfold i livsvalg og meninger er en styrke. Sterke fellesskap og levende
 105 demokratier kan kun skapes av frie mennesker i samfunn med små forskjeller.

106
 107 Kapitalismen har ført med seg store økologiske konsekvenser. På samme måte som
 108 mennesker blir gitt liten verdi, underordnes også natur og klima kortsiktige kapitalinteresser
 109 og målet om stadig vekst. Daglig ødelegges økosystemer, og klimaet svekkes. Natur- og
 110 klimaødeleggelser kaster oss inn i stadig nye kriser, fra jord- og vannmangel til uro og
 111 konflikt. Det er avgjørende at framtidig samfunnsutvikling skjer i samspill med, og ikke på
 112 bekostning av, biologisk mangfold og den naturen vi til enhver tid er avhengig av.

113
 114 I en sosialisme for vår tid sidestilles målet om sterke fellesskap med små forskjeller og stor
 115 grad av mangfold, med målet om sterke økosystemer med stort artsmangfold. Mennesket er
 116 ikke bare avhengig av naturen, vi er en del av den, og vi deler dens skjebne.

117
 118 Vår tid preges av kriser som har en globalt ødeleggende kraft. Spesielt i en slik tid må vi ta i
 119 bruk styrken som ligger i fellesskapet, samle flokken og løse utfordringene sammen.

120
 121 Dette programmet synliggjør hvilke prinsipper SV legger til grunn for utviklingen av vår
 122 politikk. Vi søker ikke å tegne opp et nøyaktig bilde av hvordan et sosialistisk samfunn ser ut,
 123 men å peke ut en retning for samfunnsutviklingen. SVs prinsipper om demokratisk styring og
 124 justering til lokale forhold betyr at veien blir til mens vi går.

125

126 Frihet

127 Prinsipper:

128
 129 Alle mennesker skal ha frihet til gode liv, rom for suksess og utfoldelse, og frihet fra materiell
 130 nød, undertrykkelse, utnyttelse og ydmykelse.

131

132 Langsiktige mål og strategier:

133
 134 Frihet skapes gjennom fellesskap, ikke gjennom en konkurranse der alle må kjempe for sin
 135 egen individuelle status. Mennesker er bundet sammen i sterke fellesskap – vi er avhengige
 136 av hverandre. Men denne avhengigheten kan også skape grunnlag for negativ sosial kontroll
 137 som begrenser friheten gjennom å låse mennesker fast til normer og regler. Derfor må
 138 fellesskapet være mangfoldig og gi rom for ulike typer livsutfoldelse, slik at ikke
 139 konformitetspress og undertrykkelse presser mennesker ut av fellesskapet.

140

141 Frihet er å ikke begrenses av undertrykkende strukturer og å ha makt til å forme sitt eget liv.
 142 Det forutsetter at vi har tilgang til ressurser som gjør at vi har mulighet til å leve gode liv, som
 143 tak over hodet, mat, økonomisk handlingsrom og tilgang på andre grunnleggende materielle
 144 goder. Men fellesskapet skal også gi rom for å velge egne livsveier, være den vi er eller elske
 145 den vi vil.

146

147 I dag begrenses friheten på mange områder. Vi har et økonomisk system hvor menneskets
 148 frihet underkastes kapitalens behov for profittmaksimering, som tvinger arbeidstakere inn i
 149 strukturer for utbytting der faglige rettigheter svekkes og lønns- og arbeidsvilkår undergraves.

150 For mange er møtet med offentlig sektor en ydmykelse. Mange opplever at arbeidsgiver
 151 utnytter sin makt, og at de har få muligheter til å styre egen arbeidsdag og hvordan
 152 oppgavene skal utføres. Kombinert med et arbeidsliv med umenneskelige krav til prestasjon
 153 slites mange ut lenge før pensjonsalder. Snevre kjønnsroller holder alle mennesker i ufrihet,
 154 og særlig de som bryter med dagens normer. Rasismen setter ulike hudfarger, etnisiteter og
 155 kulturer opp mot hverandre. Så lenge denne undertrykkelsen eksisterer vil det alltid være
 156 ufrihet. Frihet fra undertrykkelse oppnås kun gjennom kollektiv frigjøringskamp.

157
 158 Disse strukturene bygger på et negativt menneskesyn, som er uforenlig med sosialismens
 159 frihet. Vårt mål er å erstatte disse strukturene med et fellesskap på menneskets premisser. Vi
 160 legger til grunn et positivt menneskesyn, hvor hvert enkelt menneskes frihet er en styrke for
 161 helheten. På samme måte som at mangfold er en styrke i økologien, er det også det for
 162 mennesket. Et slikt fellesskap gir rom for et mangfold av livsvalg, levesett, perspektiver og
 163 erfaringer. Dette mangfoldet gir fellesskapet kompetanse til å overkomme utfordringer og se
 164 nye muligheter. Fellesskapet må kontinuerlig utfordres til mer mangfold, aldri underkastes
 165 kapitalen, formynderskapet, patriarker av ulike slag, hat eller andre som vil innskrenke
 166 fellesskapets grenser og utnytte individet.

167

168 Demokrati

169 Prinsipper:

170
 171 Bred demokratisk deltakelse er veien til de beste beslutningene for samfunnet. Demokrati
 172 forutsetter at alle har nok ressurser til å delta likt, vern av mindretallet, respekt for de politiske
 173 og sivile rettighetene, og en åpen og opplyst offentlighet.

174

175 Langsiktige mål og strategier:

176

177 Konsentrasjon av makt og rikdom samt autoritære strømninger er ødeleggende for et fritt,
 178 åpent og opplyst demokrati. Forskjellene i Norge og i verden øker. Tilgangen til politiske
 179 prosesser begrenses til stadig færre, enten det er økonomiske eller politiske eliter.
 180 Fremveksten av de store teknologigigantene fører til ytterligere kontroll og konsentrasjon av
 181 makt. Demokratiet og den frie offentligheten er under press og avmakten i befolkningen
 182 øker.

183

184 Derfor må det føres aktiv politikk for en fri, åpen og opplyst offentlig samtale som flest mulig
 185 kan delta i. Vi må ha frie redaktørstyrte medier og allmennkringkastere. En demokratisk
 186 offentlighet krever informert innsyn i forvaltningen, samt folkevalgt kontroll av all utøvelse av
 187 offentlig myndighet. Prinsippet om maktfordeling mellom statsmaktene må ivaretas, og de
 188 folkevalgte organers suverenitet må forsvares mot en fordreining av makt til utøvende
 189 organer og overnasjonale organer uten tilstrekkelig demokratisk kontroll. Statsoverhodet i
 190 Norge bør være folkevalgt.

191

192 Demokratiet utfordres også av en galopperende teknisk og økonomisk sentralisering som
 193 konsentrerer makt hos eksperter og kapitaleiere, og flytter makta vekk fra folkevalgte.
 194 Handelsavtaler og økt rettsliggjøring er en sterk driver for denne utviklingen. Dette bør
 195 motvirkes med økt makt til folkevalgte organer.

196

197 Teknologigigantenes økte makt krever regulering både nasjonalt og internasjonalt. Disse
 198 selskapene tar eierskap til store mengder data om oss og om hvordan vi samhandler som
 199 samfunn. Slike data må anses som personlig eiendom på individnivå, og som en felles
 200 ressurs på samfunnsnivå. Slike data bør derfor underlegges demokratisk kontroll og

201 regulering, og vi må sikre et sterkt personvern både i møte med kommersielle selskaper og
202 mot offentlige myndigheter.

203
204 Fri kunst og kultur har en sentral rolle i samfunnet og demokratiet. Kunst og kultur er både et
205 gode i folks liv, og ytringer som kan romme et mangfold av uttrykk og perspektiver. Kunstens
206 frihet er også en frihet til å være utfordrende, og til å fremme marginaliserte, ignorerte og
207 maktkritiske perspektiver. Målet med kulturpolitikken er derfor å spre makt og gi flere mulighet
208 til å oppleve og delta i kunst- og kulturlivet. Kulturpolitikken må styres på demokratisk vis,
209 med armlengdes avstand til de kulturfaglige beslutningene.

210
211 Utdanning er sentralt for å gi mennesker muligheten til å delta som like borgere i demokratiet
212 og se kritisk på samfunnet rundt seg. Utdanning skal være frigjørende, ikke disiplinerende
213 eller indoktrinerende. Den skal bidra til selvstendighet og motvirke forskjeller. Vi legger til
214 grunn et bredt syn på utdanning som dannelse av hele mennesket, ikke bare som leverandør
215 av kompetanse til næringslivet og samfunnet ellers. Utjevning av muligheter i stedet for
216 videreføring av klasse skiller blir derfor et demokratisk mål innenfor utdanningssystemet. Vi
217 verdsetter både praktisk, estetisk og teoretisk kunnskap og ferdigheter, og anerkjenner at
218 disse ikke er motsetninger.

219
220 Flere må få tilgang til demokratiet. For å oppnå et demokrati med likhet mellom folk, må makt
221 utjevnes og alle sikres ressurser og muligheter til å kunne delta. Derfor bør også
222 stemmeretten utvides til å gjelde flere.

223

224 Nærmakt

225 Prinsipper:

226

227 Beslutninger bør tas så nærme og med så stor innflytelse fra de det gjelder som mulig. Flest
228 mulig bør delta i mest mulig av beslutningene i samfunnet. Nærhet bør gi forrang til å høste
229 av og forvalte lokale ressurser.

230

231 Langsiktige mål og strategier:

232

233 Makt og innflytelse har blitt stadig mer sentralisert og fjernere fra folk i deres hverdag.
234 Beslutninger flyttes til sentralstaten, styrerom, store selskaper og overnasjonale
235 frihandelsmekanismer utenfor demokratisk kontroll. Lokalsamfunn og folk opplever avmakt
236 ved at de ikke kan påvirke beslutninger som angår dem. Det er en styrke for samfunnet at
237 flest mulig deltar i slike beslutninger.

238

239 Demokrati er mer enn å gå til stemmeurnene annethvert år. Flest mulig bør kunne ta direkte
240 del i beslutningene i samfunnet, i tillegg til å velge representanter som tar beslutninger på
241 våre vegne på et så lokalt nivå som mulig. Spesielt gjelder dette saker nær folks dagligliv.
242 Derfor vil SV styrke og etablere nye kanaler for direkte folkelig deltakelse og innflytelse.
243 Mindretallsvern skal også ivaretas når demokratiet gjøres mer deltakende. Derfor støtter SV
244 alltid menneskerettighetenes vern av urfolk, minoriteter og alles grunnleggende rettigheter, og
245 at disse skrankene må gjelde ved deltakerdemokrati som ved representativt demokrati.

246

247 Avstanden til beslutninger og innflytelse skal være så kort som mulig. Lokale felleskap som
248 bydeler, grender, arbeidsplasser, borettslag og kommuner må få økt makt over det som angår
249 dem. Lokaldemokratiet bør ha en sentral samfunnsutviklerrolle, sosialt og økonomisk.

250

251 Lokalsamfunnene bør ha forrang til å høste og forvalte ressursene sine på bærekraftig og
252 demokratisk vis innenfor nasjonale rammer. Spesielt må innflytelsen være stor når det gjelder

253 sjø- og jordressurser, som på mange måter har formet kultur og sted, og hvor lokal kunnskap
 254 er avgjørende for bærekraftig høsting og fangst. Havet tilhører fellesskapet, og skal komme
 255 kystsamfunnene til gode. Jordressursene og kulturlandskapene må holdes i hevd av hensyn
 256 til lokalsamfunnet og kommende generasjoner.

257
 258 Lokal medbestemmelse kan imidlertid ikke være ubegrenset. Det finnes også behov for
 259 nasjonal og regional styring for å sikre viktige politiske mål, som forvaltning av
 260 menneskerettighetene, natur og areal, og ivaretagelse av grunnleggende behov, minoriteter
 261 og sårbare gruppers interesser.

262
 263 Makt og innflytelse kan og bør være nærmere folk. Et sosialistisk demokrati handler om at
 264 også arbeidsliv og økonomi skal styres og eies demokratisk i felleskap - av arbeiderne selv,
 265 av lokalsamfunn, av innbyggerne som bruker virksomheten direkte eller av lokale eller
 266 nasjonale myndigheter. Mer demokratisk styring, mindre marked. Mer folkemakt, mindre
 267 pengemakt.
 268

269 Staten

270 Prinsipper:

271
 272 Staten skal spre makt og rikdom, og sikre at alle har lik rettssikkerhet.

273
 274 Langsiktige mål og strategier:

275
 276 Historisk sett har staten blitt rettferdiggjort på bakgrunn av et negativt menneskesyn, hvor en
 277 mektig stat som opprettholder lov og orden er avgjørende for å hindre konflikt og krig. Denne
 278 rettferdiggjøringen er utilstrekkelig. Vi bygger på et positivt menneskesyn, overbevist om at
 279 alle besitter klokskap som er viktig for fellesskapet. Statens viktigste oppgave er derfor å spre
 280 makt og rikdom slik at alle kan delta, for å styrke å felleskapet, tillitten og rettsikkerheten.
 281 Staten skal ikke stille seg over folket, som en dømmende kraft som vet best. Staten skal tjene
 282 folket og forhindre urettferdighet.

283
 284 Staten bruker i dag svært inngripende virkemidler som vold, tvang, overvåkning og
 285 frihetsberøvelse for å løse sine oppgaver. Det er alltid stor risiko for maktovergrep som
 286 historisk sett alltid har rammet de marginaliserte hardest. Rettsikkerheten er fremdeles skjevt
 287 fordelt både når det gjelder hvem som utsettes for kriminalitet, statlig overgrep, justismord og
 288 tilgang på rettshjelp. Det kreves stadig større ressurser for å orientere seg i lover og regler,
 289 og føre frem sin sak. Lover og regler bør være forståelig for alle og tilgang på juridisk
 290 ekspertise må være rettferdig fordelt.

291
 292 Staten har blitt gitt mange fullmakter. Fullmaktene er gitt under tillit fra folket, og da er det
 293 avgjørende at rettsikkerheten og den demokratiske kontrollen er sterk. Staten blir bedre av
 294 mer demokrati, åpenhet og medbestemmelse. Markedsstenkingen i styringen av staten må
 295 vekk, og erstattes med tillitt til menneskene velferdsstaten er til for, og til de som jobber der.
 296 Staten bør være sekulær og livssynsnøytral.

297
 298 Forvaltningen av staten har gjennom flere tiår blitt formet av nyliberal markedsideologi som
 299 har skapt stor avstand mellom staten og menneskene den skal tjene. Mennesker reduseres til
 300 kunder og brukere, og ansatte blir produsenter og rapportører. Dette fører til økte forskjeller,
 301 både demografisk og geografisk, og kan bidra til avmakt og mistillit.
 302

303 Vårt mål er ikke mer stat i seg selv, men mer felleskap og demokrati. Det kan bety mer makt
304 til lokale demokratiske organer, og en mer demokratisk stat. Staten skal være under, ikke
305 over folk. Den skal støtte, ikke støte folk ut.
306

307 Velferd

308 Prinsipper:

309
310 Offentlig velferd skal utjevne og utligne forskjeller slik at alle kan delta i samfunnet på like
311 premisser. Velferden skal bygge på universelle rettigheter. Den skal styres etter sosiale
312 formål, ikke fortjeneste og bunnlinje, og av de ansatte og innbyggerne som bruker den
313 innenfor demokratisk vedtatte rammer.
314

315 Langsiktige mål og strategier:

316
317 Velferdsstaten er et resultat av politisk kamp over mange årtier. Både lokale initiativer og
318 nasjonale bevegelser har stått sentralt i byggingen av den norske modellen. Ingen
319 velferdsstat uten arbeiderbevegelsens krav om universelle velferdsytelser, ideelle
320 organisasjoners utvikling av velferdstjenester nedenfra, og kvinnebevegelsens krav om å
321 kunne kombinere familie og arbeid.

322 Velferdsstaten er alltid under utvikling og alltid under angrep. Den er fremdeles full av hull.
323 Flere grunnleggende behov er ikke dekket gjennom felleskapet. Ofte bidrar den til ulikhet,
324 stikk i strid med formålet.
325

326 Velferdsstaten angripes av de som vil markedsrette offentlig sektor, de som har dreid formålet
327 bort fra det sosiale og faglige og over til bunnlinje og fortjeneste; og bort fra tillit til fagfolk i
328 møte med dem som bruker tjenesten, til styring ovenfra gjennom mål og rapportering og
329 press på bemanninga.

330 Alle bør ha lik tilgang på velferd, og den bør være underlagt demokratisk kontroll. Derfor må
331 velferden være offentlig og ikke kommersiell. En skal ikke kunne kjøpe seg til bedre
332 grunnleggende velferd. Markedsstyring og konkurranseutsetting skal erstattes med offentlig
333 egenregi og samarbeid med ideelle leverandører.
334

335 Den generelle sentraliseringen av beslutninger i offentlig velferd har økt avstanden til de som
336 trenger velferd. Sentraliseringen gjør at velferdsstaten for mange kan oppleves som fjern,
337 dominerende og ydmykende. Det skaper avmakt når en er avhengig av offentlig sektor, men
338 ikke har mulighet til å orientere seg i tilbud eller ha innflytelse på det en mener er feil.
339

340 Velferdsstaten skal være styrt av de ansatte og av borgerne som bruker tjenestene under
341 rammer som er lagt av folkevalgte organer. Utformingen og utøvelsen av velferdstjenester må
342 skje nært og være tilpasset forskjellige behov ulike steder i landet.
343

344 Velferden må hele tiden forbedres, og det gjøres best med å satse på de som jobber der.
345 Velferdsyrkene er i stor grad kvinnedominerte yrker. Derfor er økt grunnbemanning, likelønn
346 og et trygt arbeidsliv i offentlig sektor viktig både for å forbedre velferden og for et likestilt
347 arbeidsliv.
348

349 I årene fremover er det behov for å omfordele fra privat rikdom til velferd for oss alle. Vi vil
350 utvikle offentlig velferd til å omfatte nye velferdsområder. Tann- og synshelsetjenester skal
351 være likestilt med andre helsetjenester. Oppvekst bør bli et satsingsområde for å
352 videreutvikle velferden. Bolig skal være en rettighet og et politisk ansvar å sikre alle, gjennom
353 regulering av markedet, offentlig boligbygging og etablering av en demokratisk, selveid og
354 ikke-kommersiell boligsektor.

355
356 En sterk velferdsstat, med muligheter for alle, små forskjeller og sikkerhetsnett, er ikke en
357 utgift. Lønnsomme investeringer i mennesker og fellesskap gir et produktivt næringsliv og et
358 bedre samfunn med stor grad av tillit.
359

360 Arbeid

361 Prinsipper:

362
363 Alle som kan jobbe bør sikres anstendig arbeid. Alle skal ha en lønn å leve av og en jobb å
364 leve med. Det skal være små lønnsforskjeller og gode livsbetingelser uansett arbeidsplass.
365 Vår felles arbeidsinnsats skal komme alle til gode.
366

367 Langsiktige mål og strategier:

368
369 En kapitalistisk økonomi kjennetegnes av at samfunnet er delt i to klasser, der én klasse lever
370 av å selge arbeidskraften sin mens kapitalisten lever av andres arbeid. Innenfor denne
371 todelingen er det imidlertid stor variasjon. Noen lønnstakere har skyhøye lønninger, mens
372 andre eier en liten bedrift med to ansatte. Bønder og fiskere både eier sin egen arbeidsplass,
373 og lever av sitt eget arbeid. Mange arbeidstakerne jobber i offentlig sektor. Andre har ikke
374 lønn, men lever på ytelser.
375

376 På tross av dette store spennet er det hovedsakelig to grupper i samfunnet: de som primært
377 lever av sin arbeidskraft og de som primært lever av formue. Hvordan samfunnets ressurser
378 fordeles mellom disse to gruppene bestemmes i hovedsak av hvor godt organisert
379 arbeidstakerne er gjennom fagforeninger med evne til kollektiv lønnskamp. Jo større
380 arbeiderkollektiver, jo bedre evne til lønnskamp for lavlønte. En forutsetning for sosialistisk
381 fordelingspolitikk er å endre maktforholdene mellom arbeid og kapital i arbeidernes favør.
382

383 Arbeidstakernes makt til å organisere seg gjennom fagbevegelsen er den viktigste
384 mekanismen for omfordeling av makt og rikdom. Gjennom fagorganisering kjemper ansatte
385 også for medbestemmelse på egen arbeidsplass og vern mot urettferdig behandling fra
386 sjefer, enten de jobber i offentlig eller privat sektor. Dette er en frihetskamp – frihet fra å bli
387 tvunget til å innordne seg, frihet over egen arbeidshverdag, frihet fra avhengighet av
388 arbeidsgiver. Vi vil redusere arbeidsgivernes mulighet til å bestemme over arbeidstakerne, og
389 dermed øke arbeidstakernes frihet.
390

391 Vi vil ha et samfunn der man ikke må konkurrere seg til toppen for å få et godt liv. Uansett
392 hvilken posisjon en har i arbeidslivet, skal en ha gode arbeidsvilkår, verdighet og
393 medbestemmelse. Utnyttelse av importert arbeidskraft ved å omgå norske lønns- og
394 arbeidsvilkår har store negative konsekvenser; herunder sosial dumping, undergraving av
395 lønns- og arbeidsvilkår, svekkelse av omfordeling og dermed velferd, og tap av
396 kompetanse.
397

398 Arbeidsløshet er sløsing med samfunnets viktigste ressurs, og innebærer at kapitaleierne kan
399 presse ned lønninger og tilegne seg større deler av verdien som arbeidet skaper. Det
400 offentlige har et ansvar for å legge til rette for at alle som kan jobbe skal få arbeid. For å klare
401 å ta i bruk flest mulig menneskelige ressurser i samfunnet, må fellesskapet sørge for at alle
402 som kan og vil får arbeid. Unge mennesker i startgruppen av arbeidslivet bør sikres god
403 tilknytning til arbeidslivet for å hindre utenforskap og fattigdom.
404

405 I Norge har vi gjennom en sterk fagbevegelse kjempet frem et anstendig arbeidsliv. Vi har en
 406 relativt høy sysselsettingsgrad, men arbeidslivet er i dag under angrep. For mange er
 407 arbeidsbelastningen for stor, lønna for lav og tilknytningen til arbeidslivet for svak.
 408

409 Arbeidsbelastningen og lønna er også urettferdig fordelt med særlig store skillelinjer mellom
 410 kjønn, klasse og etnisitet. Organisasjonsgraden har en negativ utvikling på flere områder som
 411 truer arbeidernes mulighet til å bestemme hvordan arbeidet skal organiseres. Tilknytningen til
 412 arbeidslivet undergraves av midlertidighet, deltidsarbeid, innleie og arbeid via digitale
 413 plattformer.
 414

415 Derfor vil vi gjøre heltidsarbeid og faste ansettelse til normalen. Vi vil redusere arbeidstiden
 416 uten at en går ned i lønn. Produktivitetsvekst kan tas ut i redusert arbeidstid eller utdanning.
 417 Lønn, kompensasjon og pensjon må opp for store deler av arbeidslivet, og inntektene må
 418 fordeles mer rettferdig. Lavtløntes inntekt må særskilt løftes. Dagens kjønnsdelte arbeidsliv
 419 må endres slik at arbeidsdelingen mellom kvinner og menn blir mer rettferdig. Inntekten til
 420 lavtlønte og kvinnedominerte grupper må særskilt løftes. De sentrale lønnsforhandlingene og
 421 streikeretten må videreutvikles, ikke svekkes.
 422

423 Økonomi

424 Prinsipper:

425
 426 Den økonomiske og tekniske utviklingen skal legge til rette for at folk kan skape etter evne og
 427 få etter behov, uten at det utfordrer naturens tåleevne. Det økonomiske systemet skal være
 428 under demokratisk kontroll, bidra til rettferdig fordeling av godene og hindre
 429 maktkonsentrasjon.
 430

431 Langsiktige mål og strategier:

432
 433 Kapitalismens behov for uavbrutt vekst har skapt en sterk velstandsutvikling, men driver også
 434 fram større global og nasjonal ulikhet, en livstruende miljøkrise og systemtruende
 435 finanskriser.
 436

437 I den nyliberalistiske markedsøkonomien reguleres markedene til fordel for de største og
 438 mektigste aktørene. Vårt mål er markeder som bygger på prinsippet om rettferdig
 439 konkurranse og som er regulert for å ta vare på mennesker og miljø. Reguleringene må gjøre
 440 det umulig å tjene penger på å underbetale arbeidere og ødelegge miljøet. Vi vil styrke de
 441 aktørene i økonomien som vil bruke sin skaperevne og tiltakslyst til å løse de felles
 442 utfordringene vi står ovenfor.
 443

444 **Dissens 1:**

445
 446 **Enten:** Selskaper som styres etter prinsipper om arbeidereie, samvirker, ideelle aktører og
 447 bedrifter med andre mål enn ren profittmaksimering, er praksiser som vil få bedre vilkår i en
 448 sosialistisk økonomi. Lokalsamfunn skal få økt mulighet til å eie og styre økonomisk liv
 449 demokratisk, både gjennom kommunen og andre lokale felleskap.
 450

451 **For:** Fylkesnes, Boye, Bell, Vinje, Dale, Morabit
 452

453 **Eller:** Vi vil endre dagens kapitalistiske system til en demokratisk styrt økonomi bestående av
 454 et mangfold av sosialistiske praksiser. Lokalsamfunn skal få mer demokratisk eierskap og
 455 styring i økonomien, i tillegg til nasjonalt eierskap, utbredt selveie, arbeidereie, samvirker og
 456 små private bedrifter i et regulert marked.

457

458 **For:** Øvstegård, Foss, Snyen, El-noush

459

460 For at det økonomiske systemet skal utvikle seg i samsvar med de økologiske rammene og
 461 menneskelige behov, kan ikke vekst i brutto nasjonalprodukt være målet for den økonomiske
 462 utviklinga. Vi vil erstatte det med mål om sosial rettferdighet og økologisk bærekraft.

463

464 Skal dette være mulig må de globale markedene underlegges politisk kontroll, det må
 465 etableres restriksjoner på kapitalbevegelser og maktkonsentrasjonen til de multinasjonale
 466 selskapene må reduseres.

467

468 Den norske økonomien er i stor grad knytta til eksport av råvarer, inkludert energi. SV ønsker
 469 prinsipielt at ethvert land skal kunne ta hand om sine egne ressurser for å skape
 470 arbeidsplasser og verdier gjennom foredling av råvarene, slik konsesjonslovgivningen vår
 471 legger opp til.

472

473 Demokratisk kontroll over bruken av våre egne naturressurser vil være av stor betydning
 474 også i framtida. Mange lokalsamfunn er tufta på foredling av stedlige ressurser, og må få
 475 større mulighet til å starte og drive egen verdiskaping.

476

477 I dag går for mye finanskapital til investeringer som raskt gir stor gevinst, som boligsektoren
 478 og fossil energiproduksjon. Dette skaper finansiell ustabilitet og truer med å forverre
 479 framtidige klimaskader. Staten må ta kontroll over kapitaltilgangen og styre den mot
 480 fellesskapets mål, gjennom direkte engasjement, lover og reguleringer, skatter avgifter og
 481 finans- og pengepolitikk. Det offentlige må eie og styre viktige funksjoner, tjenester og
 482 infrastruktur på nasjonalt og regionalt nivå.

483

484 Etter hvert som menneskenes grunnleggende materielle behov dekkes, bør en større del av
 485 samfunnets ressurser prioriteres til andre goder som øker livskvaliteten. Dette inkluderer
 486 kultur, idrett, reise og andre opplevelser, men også undervisning, helse og omsorg. Det betyr
 487 at en større andel av inntektene bør brukes på å forbedre velferdsgodene gjennom
 488 skatteinntektene.

489

490 Vårt mål er å skape en økonomi som dekker menneskelige behov innenfor naturens tåleevne.
 491 Økonomisk vekst og materielt forbruk fører i dag til en utarming av naturens ressurser, og er
 492 en trend vi er nødt til å snu. For å lykkes er vi nødt til å anerkjenne behovet for å ha andre
 493 mål for samfunn og individ enn vekst og materielt forbruk – gode livsbetingelser, økt fritid
 494 fremfor økt inntekt og et sirkulært forbruksmønster er eksempler på dette. Samtidig har vi en
 495 lang vei å gå for å nå målet om å dekke menneskelige behov, og derfor må økonomisk
 496 omfordeling og en godt finansiert velferdsstat være en sentral del av den grønne omstillingen
 497 av økonomien. Skal det norske samfunnet kunne oppleves som et reelt fellesskap, må de
 498 økonomiske ulikhetene reduseres i stedet for å forsterkes.

499

500 **Natur**

501 Prinsipper:

502

503 Naturen er alt liv på jorden, også mennesket, og har en verdi som er uavhengig av dens nytte
 504 for mennesker. Mangfold i naturen er en styrke som må sikres. Inngrep som har en negativ
 505 effekt på naturmangfoldet skal unngås så langt det er mulig, og der inngrep skjer må
 506 det respektere føre var-prinsippet og begrunnes i langsiktige interesser for natur og samfunn.

507

508 Langsiktige mål og strategier:

509
510 Gjennom historien har menneskene over hele jordkloden tilpasset seg naturmangfoldet ved å
511 skape tilsvarende varierte og komplekse samfunn. Denne kompleksiteten er en kvalitet som
512 gjør naturen og samfunnet sterkere og mer livskraftig på alle nivåer. Kunnskapen fra slike
513 samfunn om hvordan det er mulig å leve innenfor naturens tåleevne og høste bærekraftig av
514 naturens ressurser er i dag viktig for beredskaps- og overlevingssevnen verden over, og for å
515 leve gode liv nå og i framtiden.

516
517 Den tekniske og økonomiske makta i den rike delen av verden har gjort det mulig å gripe inn i
518 og styre naturprosesser på alle nivåer, og til å sentralisere, urbanisere og homogenisere
519 lokale naturbaserte samfunn over hele verden. Den omfattende reduksjonen av mangfold og
520 bruken av ikke-fornybare innsatsfaktorer som følger kapitalkreftenes behov for kortsiktig
521 profitt, kjennetegner verdens mangesidige krise: klimakrisen med stadig mer ekstremvær,
522 naturkrisen med tap av arter, økosystemer og lokalkulturer, økende ulikhet, redusert
523 matsikkerhet og flere sultkatastrofer. Hardest treffer krisene de fattigste landa som har bidratt
524 minst til årsakene. Rike land sitter igjen med de økonomiske fordelene, samtidig som de har
525 best forutsetninger for omstilling, klimatilpasning og for å håndtere konsekvensene av
526 krisen.

527
528 Norge må møte disse endringene på flere måter: ved å svekke våre koblinger til den globale
529 frihandelsøkonomien som driver fram krisene; ved å omstille til fornybar energi uten at det går
530 ut over naturmangfoldet; ved å redusere overforbruk og gå over til en sirkulær økonomi med
531 fornybare innsatsfaktorer. Tiltak må sikres legitimitet og oppslutning ved at klimapolitikken
532 som helhet er rettferdig og bidrar til å redusere de økonomiske og sosiale forskjellene
533 innenlands og mellom land. Økte klimagassutslipp og tap av biologisk mangfold er to store
534 eksistensielle trusler som må løses i sammenheng. Det er et mål at omstillingen til fornybar
535 energi ikke skal gå ut over naturmangfoldet.

536
537 **Dissens 2:**

538
539 *Likevel kan tiltakene de krever komme i konflikt. Disse konfliktene må vurderes fra sak til sak,*
540 *men ettersom klimagassutslippene også er en ledende årsak til tap av biologisk mangfold, vil*
541 *det i noen tilfeller kunne bli nødvendig å gi klimahensynet forrang.*

542
543 **For:** Snyen, Foss, Boye

544 **Mot:** Fylkesnes, El-noush, Bell, Øvstegård, Vinje, Morabit, Dale
545

546 I det nyliberalistiske systemet skal naturen overvinnes, utnytted og kontrolleres for å tjene
547 mennesket. Vårt mål er å forene menneskenes grunnleggende behov med behovene i den
548 øvrige naturen. Vi vil bruke de neste tiåra til å vri teknologi, kapital, arbeidskraft og
549 menneskelig aktivitet slik at samfunnsutviklinga tilpasses det økologiske mangfoldet og ikke
550 river det ned. Denne brobygginga er vår sivilisasjons største oppgave.
551

552 **Feminisme**

553 Prinsipper:

554
555 Makt og privilegier bør ikke følge kjønn og alle kjønn bør ha like muligheter. Ingen skal fratras
556 retten til å bestemme over egen person og kropp. Kroppen skal aldri reduseres til en vare
557 eller tjeneste for andre. Samtykke kan ikke kjøpes og sex er ikke arbeid.

558
559 Langsiktige mål og strategier:

560

561 SV er et feministisk parti. Feminisme er et frigjøringsprosjekt - vårt mål er et samfunn der
 562 kjønn ikke begrenser folks frihet. Norge som moderne nasjon ble formet i en tid der kvinner
 563 ikke hadde stemmerett. Kvinner hadde ikke de samme rettighetene til arbeid, eiendom og
 564 formue som menn, og hadde begrenset råderett over egen kropp, seksualitet og fremtid.
 565 Kvinnebevegelsen har kjempet fram en lang rekke formelle rettigheter, men fortsatt gjenstår
 566 kampen mot dypere patriarkalske strukturer både hjemme og internasjonalt.

567
 568 Unge kvinner vokser fortsatt opp med et sett med normer og forventninger som innsnevrer
 569 muligheten for livsutfoldelse og svekker friheten. Det norske arbeidsmarkedet er svært
 570 kjønnsdelt, og de store lønnsforskjellene mellom kvinnedominerte og mannsdominerte yrker
 571 er et eksempel på hvordan kvinners arbeid blir nedvurdert. Kvinner tar fortsatt en større andel
 572 av arbeidet i hjemmet, noe som fører til at kvinner jobber mer deltid, og dermed tjener mindre
 573 og får lavere pensjon.

574
 575 Økonomisk selvstendighet gir frihet fra undertrykkende maktstrukturer. For å nå målet om full
 576 kvinnefrigjøring må kvinner som gruppe sikres det samme nivået av makt, penger og frihet
 577 som gruppen av menn. Da trenger vi et likestilt arbeidsliv og kvinner må ha økonomisk
 578 selvstendighet. Målet er et samfunn hvor makt og privilegier ikke følger kjønn.

579
 580 Menns vold mot kvinner er et av de største samfunnsproblemene verden over. Vold og
 581 voldtekt er de sterkeste midlene for å kontrollere og undertrykke kvinner, særlig den volden
 582 kvinner utsettes for i private relasjoner. Vold mot kvinner er normalisert i den grad at det ikke
 583 blir sett på som et strukturelt samfunnsproblem, men snarere som enkelttilfeller. Denne
 584 volden ligger også til grunn i den stadige kommersialiseringen av kvinnekroppen. I en
 585 kapitalistisk økonomi får kvinnekroppen verdi som vare, og fattigdom tvinger kvinner til å
 586 selge egen kropp for å overleve. Det er en trussel mot alles frihet når kroppen blir redusert til
 587 en vare som kan kjøpes for penger.

588
 589 Å utøve kontroll over kvinners kropp og seksualitet er en effektiv måte å dominere og
 590 undertrykke kvinner på. En forutsetning for at kvinner kan leve frie og selvstendige liv er at de
 591 har selvråderett over om og når de skal ha barn. I store deler av verden er kvinners seksuelle
 592 og reproduktive rettigheter underlagt streng politisk og sosial kontroll. Retten til prevensjon og
 593 selvbestemt abort må forsvares og styrkes.

594
 595 Kvinnekamp må være inkluderende, vi må sammen kjempe mot alle undertrykkende
 596 strukturer som holder oss nede. Kjønn, funksjonsnivå, klassesilhørighet, rasisme eller
 597 diskriminering på grunn av seksuell orientering eller kjønnsidentitet innebærer ulike former for
 598 undertrykking som overlapper og forsterker hverandre.

599
 600 Rigide, nedarvede kjønnsrollemønstre definerer fortsatt hvordan mennesker skal leve sine liv.
 601 Vi har i dag et kjønnsdelt samfunn, der kjønn tildelt ved fødsel fører til en rekke forventninger
 602 og normer om hvordan vi skal leve våre liv. Det handler om normen om å leve i et heterofilt
 603 parforhold, og hvorvidt du lever i tråd med samfunnets forventninger til det kjønn du er født
 604 med. Mennesker som bryter med mønsteret blir utsatt for sanksjoner, hets og diskriminering.
 605 Særlig homofobi og transfobi er trusler mot skeives trygghet. Vi vil redusere
 606 konformitetspresset i samfunnet og legge til rette for at alle mennesker kan leve frie liv.
 607 Denne kampen er et ledd i den feministiske frihetskampen som går ut på å bryte med
 608 nedarvede kjønnsrollemønstre, en kamp for selv å bestemme hvordan man ønsker å leve sitt
 609 liv.

610

611 **Urfolk**

612 Prinsipper:

613
 614 Urfolk skal ha til selvbestemmelse over egen kultur, samfunn og næringer. Den tradisjonelle
 615 kunnskapen urfolk forvalter om generasjoners tilpassing til naturen, er en viktig ressurs i
 616 omstillingen til en bærekraftig økonomi. Overlevelse av urfolkskultur er avhengig av
 617 tradisjonsnæringene og av tilknytning til land, og må sikres både internasjonalt og i Norges
 618 del av Sápmi.

619
 620 Langsiktige mål og strategier:

621
 622 Gjennom historien har stater overtatt urfolks landområder og utsatt urfolkene for ulike former
 623 for kolonisering og assimileringpolitikk. Urfolks rettigheter er anerkjent i Folkeretten, i ILO-
 624 konvensjonen og andre internasjonale organer. I praksis mangler likevel urfolk mange steder i
 625 verden både selvbestemmelse og beskyttelse av egne næringer, samfunn og kultur. I enkelte
 626 land er det direkte farlig for urfolk å kjempe for sin kultur og sine rettigheter.

627
 628 Vi legger til grunn at urfolks språk, kultur og tradisjonsnæringer trenger ekstra vern for å
 629 overleve. Rasisme og diskriminering mot urfolk skal motarbeides, og vi vil kjempe for respekt
 630 for urfolksrettigheter både internasjonalt og nasjonalt. Norges territorium er tuftet på to folk –
 631 nordmenn og samer. De to folkenes historie er nøye sammenvevd gjennom samliv i tusener
 632 av år. At den norske stat har ført en politikk med mål om å viske ut samisk språk, identitet,
 633 kultur og næringer, har satt dype spor i mennesker og lokalsamfunn, og påvirker fremdeles
 634 relasjoner og samfunnsutvikling. Det er en klar plikt for majoritetssamfunnet å bidra til
 635 arbeidet med å styrke det samiske samfunnet etter skadene det er påført av
 636 fornorskingspolitikken.

637
 638 Å bevare og styrke samisk språk og samiske tradisjonsnæringer er avgjørende for at samisk
 639 kultur og samfunn skal overleve. Tap av areal er en trussel for reindrifta, mens tap av
 640 fiskerettigheter og strukturendringer i fiskeflåten har fratatt mange samer langs kysten
 641 muligheten til å velge fiske som levevei. Derfor må vi styrke grunnlaget for
 642 tradisjonsnæringer, anerkjenne urfolks kunnskap om naturen i sine nærområder, og sikre
 643 sterkere vern mot arealinngrep i samiske områder. Det er avgjørende for samenes fremtid at
 644 samiske organer får mer innflytelse og kapasitet til å jobbe med viktige saker for det samiske
 645 og norske samfunnet, og at samisk selvbestemmelse styrkes.

646
 647 Det grønne skiftet må gjennomføres på en måte som sikrer urfolks rettigheter og muligheter til
 648 å videreutvikle sin kultur på egne premisser. Prinsippet om urfolks frie, forhåndsinformerte
 649 samtykke, utgår fra FNs urfolkserklæring. At Norge har signert denne, forplikter oss til å følge
 650 opp både internasjonalt og i Norges del av Sápmi. Det innebærer at rettighetshavere må
 651 sikres full informasjon om inngrep som kan påvirke dem og retten til å gi sitt samtykke før
 652 disse kan iverksettes. Det skal ikke være urfolk som betaler prisen for den skaden statene og
 653 bedriftene til jordas rikere og mektigere folkeslag har gjort med kloden.

654

655 Antirasisme

656 Prinsipper:

657
 658 Alle skal ha like rettigheter og muligheter i livet uavhengig av hudfarge, etnisk- eller kulturell
 659 bakgrunn. Ingen skal bli behandlet som mindre verdt enn andre.

660
 661 Langsiktige mål og strategier:

662
 663 Rasisme undertrykker, utnytter og holder folk i ufrihet, og har stått for noen av historiens mest
 664 grusomme forbrytelser, blant annet gjennom vold og høyreekstremisme. Rasismen deler

665 mennesker inn i grupper og forsøker å etablere en sannhet om at noen mennesker er
 666 overlegne andre. Rasebiologien finnes fortsatt, men i dag er kulturrasismen mer utbredt –
 667 myten om at minoriteters kulturer er mindre verdt og er inkompatibel med vestlig
 668 majoritetskultur.

669
 670 Rasisme tar mange former: vi ser strukturell rasisme i håndhevelse av lover og regler, vi ser
 671 det i asylpolitikk og arbeidsliv, og rasistiske holdninger som møter folk i hverdagen. Rasisme
 672 får også uttrykk gjennom vold og høyreekstremisme. Norges nasjonale minoriteter har vært
 673 utsatt for historisk undertrykking, og må fremdeles kjempe for å hevde sine kulturelle
 674 rettigheter. Alle disse formene for rasisme finnes og virker på tvers av grensene, også i
 675 Norge.

676
 677 Rasisme henger sammen med ulikhet i makt og rikdom. Forskjeller skaper hierarkier, hvor
 678 ideer om overherredømme kan etableres. Den globale kapitalismen er bygd på å behandle
 679 noen mennesker som mindre verdifulle enn andre. Kolonialismens rasistiske mekanismer er
 680 videreført til dagens samfunn. Den høye andelen innvandrere og papirløse i svart arbeid og
 681 underbetalte jobber viser at noen tjener penger på rasisme og noen, også i Norge, behandles
 682 som mindre verdige.

683
 684 Rasistiske holdninger og handlinger rammer minoritetsbefolkningens liv og helse. I tillegg til
 685 den grunnleggende urettferdigheten rasismen representerer og de materielle ulikhetene den
 686 skaper, utgjør rasismen også et folkehelseproblem.

687
 688 Vi vil bekjempe rasisme, diskriminering og høyreekstremisme. Likeverd, like muligheter og
 689 frihet for alle er ikke oppnådd før både institusjonell og strukturell rasisme, og
 690 hverdagsrasisme er bekjempet. Kampen må både være langsiktig og kortsiktig.

691
 692 På lengre sikt er kampen for mer felleskap og små forskjeller i makt og rikdom veien til mindre
 693 konflikt, hat og utenforskap. Vi må legge til rette for en integrering som balanserer behovene
 694 til lokalsamfunn og solidaritet med innvandrere som vil bli en del av samfunnet, og vi må
 695 forhindre segregering. Vi må utvikle et apparat for å fange opp ekstremisme så tidlig som
 696 mulig og hjelpe personer ut av ekstreme miljøer. De som utsettes for hat og vold må vernes
 697 og beskyttes, og gjerningspersonene må møtes med fordømmelse.

698
 699 På kort sikt må alle former for rasisme møtes med kraftig reaksjon. Vi vil reagere kraftig på
 700 alle tegn på rasisme, enten det er på nett, i gatene, i arbeidslivet eller i institusjoner. Vi vil ta i
 701 bruk alle lovlige midler i møte med hverdagsrasisme.

702
 703 Den globale rasismen må møtes med internasjonal solidaritet og klassekamp, altså den felles
 704 interessen vanlige mennesker har på tvers av grensene for rettferdighet og frihet. Det
 705 innebærer blant annet at Norge må føre en solidarisk politikk som bidrar til utjevning til fordel
 706 for folkene i det globale sør.

707

708 Solidaritet

709 Prinsipper:

710
 711 Ingen land eller folk skal oppleve utbytting, undertrykking eller nød. Alle skal ha et anstendig
 712 materielt velstandsnivå. Solidaritet er at mennesker og nasjoner i felleskap beskytter
 713 hverandre og bidrar til å virkeliggjøre hverandres mål – det er en forutsetning for fred,
 714 rettferdighet og en verden i økologisk balanse.

715

716 Langsiktige mål og strategier:

717
 718 Århundrer med rasistisk slaveri og kolonialisme har ført til at de rike, vestlige industrilandene
 719 har tatt en dominerende posisjon i verden gjennom vold og makt. Multinasjonale selskaper og
 720 rike land skor seg på å utnytte billige råvarer og arbeidskraft. Moderne imperialismen og
 721 utbytting preger fortsatt verdensøkonomien. Multinasjonale selskaper og nyliberal frihandel
 722 forsterker den økonomiske ulikheten mellom vestlige land og det globale sør. Konsekvensen
 723 er at arbeidere utnyttes og mange lever i slavelignende forhold.

724
 725 Med tilbakegang i demokratisk utvikling og stort press på menneskerettigheter, blir styresett
 726 mer autoritære, med økende politisk, sosial og økonomisk undertrykking.

727
 728 Den rike delen av verdens makt er bygd på fossil energi og naturinngrep. Dette har forårsaket
 729 en miljøkrise som truer livsgrunnlaget vårt, og som rammer fattige land hardest.

730 Konsekvensene er mer fattigdom, krig, sosial uro, flukt og ressurskonflikter. Allerede er
 731 mange titalls millioner mennesker på flukt i verden.

732
 733 Det hviler et stort ansvar på Norge for å snu utviklingen, som et rikt vestlig land som har tjent
 734 stort på fossil utvinning. Norge må kutte klimautslipp mer og raskere enn de aller fleste andre
 735 land. Vi skal gå i front for å støtte finansiering av omstilling, klimatilpasning, tap og skade som
 736 følge av klimaendringer i andre land. Norge skal føre en human og solidarisk politikk ovenfor
 737 mennesker på flukt.

738
 739 Løsningene på de to store utfordringene i vår tid – ulikhetskrisen og miljøkrisen – henger
 740 sammen og må også løses globalt. Hvis fattigere land skal klare å omstille seg, kutte utslipp
 741 og bygge velferd, må vi endre det økonomiske systemet, slik at disse landene ikke blir
 742 utnyttet.

743
 744 Skal vi få en utvikling på folks og naturens premisser, må alle tilgjengelige verktøy må brukes.
 745 Globalt trenger vi en handels- og finanspolitikk som stanser utbytting og kapitalflukt, og som
 746 støtter opp om målene om mindre forskjeller, kutt i klimagassutslipp og økosystemer i
 747 balanse. Vi trenger en global klimapolitikk hvor de rike delene av verden tar sitt rettmessige
 748 og historiske hovedansvar. Vi trenger å gjøre det mulig for alle land å brødfø egen befolkning
 749 ved å ta vare på jorda og støtte en selvstendig matproduksjon. Vi trenger en human og
 750 solidarisk flyktningpolitikk, hvor antallet som skal få beskyttelse bestemmes av behovet, ikke
 751 av hvem som ses på som verdige. Vi trenger en samstemt utviklingspolitikk, hvor alle
 752 politikkområder sammen bidrar til politisk, sosial og økonomisk frigjøring.

753
 754 Landenes selvstendighet må forsvares og sikres, samtidig som de globale utfordringer som
 755 går på tvers av landegrenser må løses gjennom sterke multilaterale organisasjoner. Norge
 756 må være klare til å sette egeninteresser til side hvis disse står i veien for global rettferdighet
 757 og miljø.

758

759 Sikkerhet

760 Prinsipper:

761
 762 Samfunnet skal være trygt for alle. Alle land har rett til selvstendighet, selvråderett og til å
 763 beskytte seg og hevde suverenitet. Målet med forsvars- og sikkerhetspolitikken er varig fred
 764 og trygghet.

765
 766 Langsiktige mål og strategier:

767

768 Verden står overfor store sikkerhetsutfordringer. Store sosiale forskjeller og miljøkriser skaper
 769 ressursmangel, uro og konflikt. Rivaliseringen mellom stormaktene fører til økt spenning og
 770 opprustning. Autoritære krefter i verden er på fremmarsj. Det er fare for bruk av atomvåpen.
 771 Data- og bioteknologi ute av kontroll utgjør en trussel for folk og samfunn. Norges, og mange
 772 andre lands, totalberedskap i møte med utfordringene er mangelfull.

773
 774 Forsvar- og sikkerhetspolitikkenes utgangspunkt må derfor alltid være å fjerne de
 775 grunnleggende årsakene til spenninger og konflikt. Derfor ligger løsningene ofte på andre
 776 områder enn forsvars- og sikkerhetspolitikken. Dessverre preges verden i dag av en
 777 overdrevet tro på militærmakt som løsning på problemer. Det bidrar til opprustning, militære
 778 intervensjoner og eskalerende stormaktrivalisering. Dette undergraver en verdensorden der
 779 rett går foran makt, og svekker de institusjonene og avtalene som gjør oss og verden trygge.

780
 781 I en verden preget av stormakters agenda og den sterkeste rett øker forskjellene, og mindre
 782 og fattigere land blir utbyttet. En mer rettferdig fordeling og en regelstyrt verden hvor
 783 folkeretten gjelder er avgjørende for fred og trygghet i verden. Verdens atomvåpenarsenaler
 784 utgjør en trussel mot hele sivilisasjonen og verdens økosystemer. Norge skal fordømme
 785 atomvåpen og gå foran i arbeidet for en atomvåpenfri verden.

786
 787 Stormaktsinteresser skal ikke styre Norges handlinger. Dette innebærer ingen atomvåpen
 788 eller stasjonering av utenlandske styrker på norsk jord i fredstid, og en restriktiv politikk for
 789 salg og eksport av norske våpen.

790
 791 Vårt utgangspunkt er at konflikter fortrinnsvis skal bli løst med ikkevoldelige midler. Vi tar
 792 avstand fra all bruk av militærmakt som ikke er hjemlet i FN-pakten. Vi vil i samarbeid med
 793 fredsbevegelsen føre en aktiv fredspolitik i solidaritet med de som rammes hardest av krig.

794
 795 Samtidig må Norge kunne forsvare våre demokratiske verdier og institusjoner. Vi trenger et
 796 territorialforsvar med tilstrekkelig evne til å hevde vår suverenitet. Forsvarssamarbeid og
 797 sikkerhetsallianser med andre land kan inngås utfra felles geografiske, defensive
 798 forsvarsinteresser. Vårt mål er at slike allianser skal ivareta forsvaret av landområder, og ikke
 799 brukes som instrument for stormaktsinteresser eller ha atomvåpen som del av sin strategi.

800
 801 **Dissens 3:**

802
 803 **Enten:** *Innenfor og utenfor rammene av NATO vil vi bygge en nordisk forsvarsallianse til*
 804 *gjensidig beskyttelse. Norge bør bruke sin posisjon til å gjøre NATO til en ren*
 805 *forsvarsallianse, hvor utgangspunktet er hvert lands eller regions evne til å hevde egen*
 806 *suverenitet, hvor det ikke etableres militære baser i andre land, og hvor atomvåpen utgår av*
 807 *strategien.*

808
 809 **For:** Fylkesnes, Boye, Bell, Vinje, Dale

810
 811 **Eller:** *Vårt mål er en nordisk forsvarsallianse istedenfor norsk NATO-medlemskap. Så lenge*
 812 *et slikt alternativ ikke eksisterer, må Norge bruke sin posisjon til å styrke et nordisk*
 813 *forsvarssamarbeid i og utenfor NATO, samt arbeide for å gjøre NATO til en ren*
 814 *forsvarsallianse, hvor utgangspunktet er hvert lands eller regions evne til å hevde egen*
 815 *suverenitet, der det ikke etableres militære baser i andre land, og hvor atomvåpen utgår av*
 816 *strategien.*

817
 818 **For:** Foss, Øvstegård, Morabit, Snyen

819

820 **Eller:** Gjennom forsvarsallianser som NATO dras Norge inn i stormaktsoppgjør og kriger som
 821 verken er i Norges interesse eller bidrar til fred og trygghet. Vi vil melde Norge ut av NATO og
 822 i stedet bruke vår rolle i verden til avmilitarisering og fredsarbeid.

823
 824 **For:** El-noush
 825
 826 En del av totalberedskapen handler også om å beskytte innbyggerne mot terror og trusler. Da
 827 må vi, i tillegg til politiinnsats, forebygge utenforskap og polarisering gjennom inkludering i
 828 samfunnslivet og sikre små forskjeller i makt og rikdom.

829
 830 Det er ikke mulig å fullt ut sikre seg mot trusler – risiko er noe vi må leve med – men med
 831 strukturelle grep kan vi begrense risikoen. En overdreven sikkerhetspolitikk er et
 832 samfunnsmonstre som kan gi ufrihet, politistat eller militarisering av samfunnet.

833
 834 Klimaendringene har store konsekvenser i Norge, og krever en omfattende tilpasning for å
 835 trygge folk, lokalsamfunn, ressursgrunnlag og viktig infrastruktur. Den lokale beredskapen
 836 skal være tyngdepunktet i møtet med kriser. Norge bør være mest mulig selvforsynt med mat,
 837 energi og medisiner.
 838

839 Sosialisme nedenfra

840 Prinsippprogrammet er det ideologiske grunnlaget for Sosialistisk Venstreparti. Her fastsettes
 841 våre ideer, visjoner og strategier som danner utgangspunktet for vårt arbeid lokalt og
 842 nasjonalt, i kommuner, fylker og på Stortinget.

843
 844 Sentralt i våre prinsipper er at forandring ikke er noe som skal komme ovenfra, fra markedet,
 845 eller fra en elite eller et ekspertvelde. Demokratisk sosialisme bygger på ideen om at
 846 grunnleggende forandring må drives frem av oss selv, ikke på våre vegne. Dette gjør at våre
 847 prinsipper også skal forme måten vi jobber på som parti.

848
 849 Sosialistisk Venstreparti er et verktøy for demokratisk endring av Norge og verden. For å
 850 oppnå grunnleggende samfunnsendringer arbeider SV både gjennom valg, folkevalgte
 851 organer og gjennom aktivisme og deltakelse i bevegelser. SV søker makt og samarbeider
 852 med andre partier for å oppnå fremgang for vårt prosjekt. Målet er politiske resultater, ikke
 853 posisjoner i seg selv.

854
 855 Forandring må strømme nedenfra, både gjennom ideer og ved å etablere eksempler i praksis.
 856 Derfor begrenser ikke SVs standpunkter seg til hva som til enhver tid regnes som folkevalgte
 857 organers ansvarsområder. Derfor knytter SV de politiske hverdagskampene til
 858 hovedprosjektene om en sosialistisk og feministisk samfunnsordning. Derfor søker SV etter
 859 politiske krav og løsninger som peker utover dagens system og samfunnsorganisering, i
 860 retning sosialisme. Fellesskapsløsninger i hele det norske samfunn viser vei i praksis.

861
 862 Vi vil at vanlige mennesker gjennom organisering og deltakelse selv tar makt over sine liv,
 863 lokalsamfunn og samfunnsutvikling. Myndige mennesker, som har innflytelse over egen
 864 hverdag og fremtid, er en styrke for fellesskapet. SV står i tradisjonen til den demokratiske
 865 venstresiden.

866
 867 Fellesskapsløsninger og sosialistiske praksiser preger Norges historie. Vanlige menneskers
 868 organisering og deltakelse har formet samfunnet til fordel for de mange, i konflikt med de rike
 869 og mektige. SV bygger videre på vår bevegelses seire, og vet at et rettferdig samfunn er
 870 mulig. Fordi folk forandrer verden.
 871